

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Syntagma Iuris || Vniversi, Atqve Legvm || Pene Omnivm
Gentivm, Et || Rervm Pvblicarvm Præcipvarvm,||**

Grégoire, Pierre

Francofurti ad Mœnum, M.D.XCIX.

VD16 VD16 G 2999

1 De ordinatis in genere, & de clericis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97739](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97739)

sent, omnes quorquor sunt iuris periti cardinales, vel alii prelati iuris periti, qui referendarii dicti sunt gratia, vel iustitia: quorum & cuiusque munus est, supplicum postulata videre. Et si sint de his que solent postulantib. concedi, in capite supplicationis nomen suum apponere, quo solent sum. pontif. vel cardinali signatori, rem esse concedendam significare. Si autem dubia postulata sint, cum aliis conferre. Vide hac de re dict. Octauia. d. lib. i. cap. 3. & Gomez. in tracta. de vtraque signatu. a. post

reg. cancellaria, de non iudicando iuxta formam supplicationis. ¶ Est ¶ & clericus sacri senatus, qui in camera apostolica, iura & prouentus cardinalib. designat & alia si que tractantur ipsos cardinales tangentia tuetur & defendit, *Octauia. d. lib. 2. Introductio. c. 11.* Sunt alia persone, quæ iurisdictioni ecclesiasticæ subseruiunt, quarum munus, quia commune est cum aliis personis fori secularis, ad personas, quas circa iudicia considerabimus Deo fauente, reiciemus: vt aduocatorum, procuratorum, & similiarum.

DE PERSONIS SACRIS ORDINIBVS INITIATIS, ET DE EARVM SACERDOTIIS LIBER XVI.

De Ordinatis in genere, & de clericis.

Cap. I.

- 1 Christiani laici clerici, & in tertio genere religiosi, ecclesiastica persone conuersi, canonici, &c.
- 2 Laici qui, & unde dicti.
- 3 Ecclesiasticarum personarum diuersa appellatio ab ordine, gradu, & ministerio.
- 4 Ordines sacri, gradus sunt ad sacerdotium, & episcopatum. Honores per gradus deferendi, eod.
- 5 Clerici omnium ordinum persona dici possunt. Clericus, & clericus quid.
- 6 Clericorum primus gradus, proprie clericorum dicitur, simpliciter a primis tonsura.
- 7 Tonsura prima quid.
- 8 Tonsura prima seu corona, ianua omnium ordinum, & beneficiorum. Tonsuram probare per literas oportet, alioquin quis est incapax beneficiorum, eod.
- 9 Tonsura prima inter ordines num. numeretur: Theologorum negantium, & iuris Pontificii inter: eum asserentium pugna. De pontificatu, num. sit eredo eorundem pugna, eod. Ordines sacri, num. 7. vel 9. eod.
- 10 Miles add. i. & tyrones.
- 11 Corona prima quare exigua & parua.
- 12 Sacerdotium regale munus est.
- 13 Tonsio capillorum symbolum eurationis rerum secularium.
- 14 Tondebantur qui se sanctificabant.
- 15 Radere caput quando, & quare sacerdotibus olim prohibitum.
- 16 Ratio capitis & corporis sacerdotibus ethnicorum communis.
- 17 Vestibus capillus tondebatur. Capillum vouebant virgines, eod.
- 18 Ratio sacerdotum Christianorum prædicta per Esaiam.
- 19 Detonsio capilli.
- 20 Detonsio capilli lactus tempore. Item & submissio quare. Vxoribus ubi perpetuo maritus luget, eod.
- 21 Tonsio capillorum pro pena.
- 22 Tonderi apud Gallis populare erat, non principum, aut nobilitum.
- 23 Tonderi, signum olim seruitutis.
- 24 Tondebantur qua aitate Graci iuuenos.
- 25 Coma flaminibus cur sacra.
- 26 Comas, virgines maritum deentes deabus sacrabant, eod.
- 27 Adoptio per incisionem capilli.
- 28 Tonsio capillorum ad munditiam.
- 29 Tonsura monachorum quid significat.
- 30 Tonsio monachalis liberabat a mortis periculo.
- 31 Barbitatis infantibus comas detondent Moscovita.
- 32 Tonsura prima quomodo ordo esse dicatur.
- 33 Clerici ne comam, vel barbam nutriant.
- 34 Clerici prime tonsure sine gradu, aliorum ordinum maiorum respectu. Clericatus priuilegium quibus amittatur, & 34.
- 35 Clericatus priuilegia quedam. Clericus contra ecclesiastico indice conueniendus, & quando coram seculari, eod.
- 36 Clericum offendens excommunicatus.
- 37 Cessum facere peruerso clerico quid.

37 Episcopus quomodo ordo, & non ordo dicatur.

38 Clericorum omnium bene viuendi quedam leges.

¶ Vo ¶ sunt genera Christianorum, quorum alii laici, alii clerici sunt *ca. duo sunt, 12. quest. 1.* quibus tertium genus addendum, ecclesiasticarum personarum, eorum qui nec laici nec clerici dicuntur, sed vel religiosi, vel conuersi, vel canonici vel moniales, aut iis similes, qui nominibus ecclesiasticis & a clericis separantur, *ca. non dubium, ca. de monialibus, de senten. excommuni. lib. 5. Decretal. titul. 39.* Reiciunt & interpretes ad huc tertium ordinem, reges & imperatores inunctos seu consecratos: etenim vngi plerumque solent, *ca. vni. §. unde in veteri, de sacra unctio. apud Gregorium.* Latus sic patet ecclesiasticorum, quam clericorum appellatio. ¶ Laici ¶ dicti videntur a lais, plebs turba populi, *lais, a laus, vel laos;* lapis: ferunt enim vel fingunt, ex iactu lapidum Pyrrhæ vxoris Deucalionis, durum hoc vulgus procreatum, *Vide Ouid. libr. 1. Metamorph. Fab. 8.* quia populus inordinatum qui ppiam est, & bellua multorum caput.

¶ Sortiuntur ¶ autem varias appellationes ecclesiasticæ persone, ratione ordinis vel gradus, quem obtinent in ecclesia, vel ob eius ministerium. ¶ Fuerunt ¶ quippe gradus in ecclesiastica disciplina prudenter distincti, per quos quis se exaceret, antequam ad fastigium & dignitatem sacerdotii perueniret, *ca. si officia, cum tribus sequentibus §. 9. distin. vel ad episcopatus apicem: ne inuerso ordine prius fieret quis dux quam miles: prius miles emeritus, quam tyro, aut antequam stipendia meruerit: ne citius magister quam discipulus, ca. cum in magistrum, cap. 49. de electio. l. 1. Decret. titul. 6. ca. miserum, 61. distin. can. si clericatus, 16. quest. 1.* Et vtrique iure receptum est, honores non promissos, vel sine delectu personarum, sed gradatim deferendos, *ca. legimus. in fin. 93. distin. l. v. gradatim, de numeribus & honoribus in P. Sc. i. plitque Beatus Gregorius Syag. io. ca. honor. §. 48. distin. episcopo, ordinate ad ordines ascendendum: quod casum appetat, qui ad summi loci fastigia postpositis gradibus, per abrupta parit ascensum, nec nuper time adificati parietes signorum pondus patiuntur, p. iusquam a nauitatis suæ humore sicentur.*

¶ Generalis ¶ porro ordinum conclusio, appellatio clericorum intelligitur: nam hec ordine, omnium ordinum ecclesiasticorum persone, late sumta significatione, veniunt, *vt in ca. de monialibus, de senten. excommuni. ca. non dubium, eod. tit. ca. cum tibi, de benignitate, prout differunt a populo, qui laici nomine dicitur.* Vt tot sint clericorum species, quot sunt ordines, *de v. b. signific. in canonibus aposto. cap. 22. 23. 30. in Laodicensi synod. c. 24. xlvij. & autem dicitur fors, vel pars sortita, vel contingens alicui vnde & hereditas xlvij. apud Iseum orate rem. can. ceteros 21. dist. in orationibus scriptis per τὸ ἀνεπίστα κληρὸν & ἰστέρι τὸ ἀπίστα κληρὸν & Demosthenes oratione περὶ ἀγῶνι κληρῶν, aliis κληρονομία.* Ceterum receptum inter Christianos, vt κληρῶν: vel clericus peculiari nomine dicatur collegium, vel alleclio eorum, qui ministerio sacrorum dant operam: sicuti & lex duodecim tribubus Israelis vna Levi vocatur, cui Deus pars & hereditas, *Numer. ca. 18. vers. 20. & Deuteron. 18. vers. 2.* Vnde & κληρῶν adiectiuum, qui ex cle. o est, vel ad clerum pertinens apud pontifices, *ca. clericus 21. distin. can. cum secundum, de preb. v. d. apud Gregorium. & Tertullian. libr. de monogam.* Et proinde qui hodie alleguntur in clerico: um ordinem, palam sacrum professionis huius ve. ti-

culum, ex *Psalm. 15.* pronuntiant, *Dominus pars hereditatis mee.*
 6 *in es qui vestras hereditatem meam misisti.* Clericorum ¶ primus
 7 gradus, simpliciter appellatur clericorum: ¶ cui confertur prima
 tonsura, estque initiati verticis nomen, dum Dei ministeriis
 se primum inscribit. & tyrocinium militiæ cœlestis proficitur,
 detonso leuiter ab episcopo vel ab abbate, si monachus eius est.
 capillo, *c. cum contingat, c. 11. de eta. & quali. c. 1. 79. distin.* ¶ Di-
 8 cuntque ¶ interpretes primam hanc tonsuram, vel coronam,
 esse ianuam omnium ordinum, *Interpre. in clem. 2. de vit. & hon-
 cler. d. c. cum contingat.* vt qui ea caret, incapax sit beneficiorum
 ecclesiasticorum: quia per ea fit clericus, & idcirco eam oportet
 probare, nec sufficit habitum aliquem fuisse pro clerico, nisi de
 literis tonsuræ doceat, vt ait Dominicus, *consil. 91. incip. pramitte
 primo.* Clericorum seminarium etiam nos dicimus, vnde omnes
 alii prodeunt, velut ex equo Troiano. Atque ideo confertur tantum
 maior infantia, & literato tantum non coniugato, & a pro-
 prio episcopo, vel ex eius licentia, *ca. nullus episcopus, de tempore
 ordinat. in 6.* ¶ Quæ forsan ratione videntur Theologi, inter
 ordines ecclesiasticos, hunc recte non annuerasse, vt tra-
 9 *Etiam scholastici. Theologia. lib. 4. sent. dist. 2. 4.* quod omnium appella-
 tionem suscipiat: numerantes septem ordines tantum, nempe
 ostiariorum, lectorum, exorcistarum, acolytarum, subdiacono-
 rum, diaconorum, presbyterorum, omittentes primam illam
 tonsuram & pontificatum, quæ duo ab Hostensi in *sum. tit. de temp. ordinat.*
 numerantur inter gradus & ordines, quem sequuntur fere omnes iuris pontificii interpretes, in *sent. paruum,
 lib. 4. distin. 2. 4. lit. L.* Dicunt autem sacræ paginae interpretes, pontifi-
 ficalem ordinem proprie non esse gradum, sed dignitatem &
 ordinum apicem, in quo speculationis vni ex presbyteris fit cura
 demandati: & primam tonsuram vel coronam esse signaculum,
 quo signantur in partem fortis ministerii diuini; designationem
 quis dixerit recte potius ordinandum, quam allectionem. Quod mihi
 magis probatur exemplo armatæ militiæ Romanæ, in qua non statim
 sacramentum militare prestabatur, nec militare omnibus licebat,
 sed prius delectus habebatur iuuenturis. euocatione facta, &
 postea ad dicebantur militiæ, & scribebantur de hinc inter ordines.
 vt apud *Luuium lib. 2. Deca. 3. & in lib. 6. Deca. 1.* obseruare licet. ¶ Vt ¶ addicti milites postea
 10 *in lib. 6. Deca. 1.* obseruare licet. ¶ Vt ¶ addicti milites postea
 inclinante imperio dicti sunt tyrones, vnde *Ammianus Marcellinus
 lib. 19.* dixit tyrocinia cogere: ex quibus inaugurabantur milites,
 & stipendia accipiebant per ordines militares distributi, nec ordo
 militaris erat tyrocinium, vel addictio, vel electio, nec milites
 ante illam inscriptionem, vt ait *Vlpianus, leg. ex eo. 43. de milit. testam. lib. 29. P. titul. 1.* Neque etiam ante tyrocinium ad
 militiam accedere licebat. *l. 1. de tyron. lib. 12. C.* Quamobrem &
 reor in hac militia cœlesti verticis imitationem non esse ordinem,
 sed veluti tyrocinium & præludium ad ordines ecclesiasticos:
 ex quo tamen, veluti ex tyronibus milites, ad ordines promouendi
 accipiuntur, vt ex seminatio ecclesiastico. Sic enim & fieri debere
 monuit *Valentinianus Cæsar Occidentis*, scribens episcopis
 Orientalibus: vt refert *Nicephorus Cal. libr. 11. histor. eccl. c. 30.*
 de determinatione concilii Illyrici, vt eligerentur episcopi quidem
 ex præfectis sanæ mentis & doctinae, qui magistratum episcopalem
 gessissent, si quidem exstant, sin minus ex ipsi presbyteris:
 presbyteri autem ex ipso sacro clerico: um ordine, vt omni ex parte
 irreprehensibiles essent, qui non ex curia, vel ex militari magistratu
 fuissent lecti.
 11 ¶ Accedit, ¶ quod capillorum detonsio in hac prima tonsura
 leuis est, nec rationem continet eandem, quam alii sacri ordinis
 ministri ferunt, & vertex tantum depilatur capitis, vt non omnino
 coronati regali illa ecclesiastica & militari corona videantur,
 sed ad coronam per solum exiguæ coronæ vocati, si velint
 12 ad eam per gradus contendere. ¶ Regale ¶ enim officium, & munus
 est sacerdotum: sicque *D. Petrus* scribit, *2. Vos estis genus electum,
 regale sacerdotum.* Et seruire Deo regna: est, eo quod per ea
 sacra exercitia seculo exhibita, certius qui exhibet, ad immarcescibilem
 gloriam, coronam, & regnum Christi vocatur. *ca. duo sunt 11. q. 1. ex D. Hieronymo in q. de duob. generib. hom. ad quendam
 leuitam.* ¶ Quamuis & solum tonsionis, contentus rerum
 13 harum secularium & temporalium sit, & electionis obsequium &
 famulitium diuini, & deuotionis factæ sui ipsius omnino Deo, ex
 electa firmaque voluntate: quæ quia non est tanta in illis qui
 simpliciter clerici sunt, ac in ceteris, qui diuina tractant mysteria,
 ideo nec tanta coronæ, vel tonsuræ, vel rationis, verticalis siue
 capitis dilatatio. Attonsa tamen vtriusque in vertice coma,

¶ Nam ¶ mos hic omnibus fere temporibus & in omni religione
 obtinuit, vt capillos succiderent qui Deo se dicarent ex voto: si-
 ue in perpetuum, siue ad tempus se sanctificarent, aut si com-
 munitibus se separarent: fecit hoc *Priscilla, Aquila, & Titus* 1. *1. Corinth. 11. D.*
Paulus ipse, & alii discipulorum. Sicut & scribit *Herodotus libro primo,*
 Argiuos a Lacedæmonis victos condidisse legem, se deuouentes, ne prius
 comam alerent, neve illorum mulieres aurum ferrent, quam Thyreas
 recuperassent. Et olim Nazareni postquam sanctificati erant, &
 votum impleuerant, peracto sacrificio radebant ante ostium tabernaculi
 fedoris cœlestis consecrationis sue, iniiciebanturque capilli in ignem,
 qui erat suppositus sacrificio pacificorum, *Num. cap. 6.* ¶ Prohibuit
 ¶ tamen Deus sacerdotibus in *Leuitico, cap. 21.* ne raderent caput,
 vel Barbam: ne viderentur imitari paganorum & idololatrorum
 sacerdotum ritum, qui, vt ait *Baruk cap. 6.* sedebant habentes
 tunicas cissas, capita & barbam rasam, & ea ratione Nazareni non
 radebatur tempore consecrationis sue: quia eo tempore erat deputatus
 cultus diuini, *Num. cap. 6.* Prohibetur & omnibus Israelitis in
Leuitico cap. 19. rursus, non attondere comam in rotundum, sicut
 ethnici faciebant. In *Leuitico* tamen est *cap. 19. vers. 23.* in Hebr. *בשר ראש
 לא יגזר,* id est, non succindes angulos capitis, scilicet pilorum:
 non enim ibi rasio capitis superior intactis illis angulis inferioris comæ,
 sed inferioris partis prohibita erat: vel ex integro prohibita rasio.
 Nostri autem sacerdotibus non inferiores partes, nec omnino caput
 radunt: vnde rasio eorum non est vetita: in qua inferiores partes
 pilorum sunt, & reor, id est, limbi & anguli. Dixerunt &
 Rabiini Iudæorum summ. pontif. legis antiquæ (quod tamen per
 Ezechielem iubet Deus omnibus sacerdotibus, *Ezechiel. capit. 4. c.*)
 non debere nutrire comam, sed singulis octenis diebus tondere
 oportere. Idque notat *Paulus* *Israëlitæ* in præcepta Iudæorum,
 præcept. negatiua 301. Et quamuis in *Leuitico* videatur depilatio
 prohibita, non tamen vetita tonsio, vel rasio, remanentibus
 radicibus pilorum. Sic enim verba *Hebræa* sonant *Leuitici* cap. 21.
 versic. 6. de sacerdotibus. *יקרותה קרותה בראשם ופאת ראשם לא יגזר
 לה,* id est, non depilabunt caluitiem, & angulum barbae non
 tondebunt.

¶ Voluit ¶ autem quantum fieri potuit Deus populum suum, 16
 qui duræ erat ceruicis, & pronus ad idololatriam, etiam a ceremoniis
 similibus auocare, quæ idololatriæ possent referre cultum. Radebant
 autem caput idololatrarum sacerdotes, qui *Isidis* sacris fuerant
 deuoti: cuius sacerdotum & aucupatus *Cômodes Cæsar* caput rapit, vt
 scribit *Spartianus in Pescennio nigro.* Meminit & *Herodotus, lib. 2.*
 in *Euterpe*, sacerdotes quoquo die totum corpus radere, ne quid eis
 inter suorum deorum cultum aut pediculi, aut alterius
 sodis creetur. ¶ *Plinius* ¶ quoque tradit *lib. 16. 7. histor. natur. cap. 4. 4.*
 Vestalibus capillum adcutum, & ad *Loton* quandam arborem in
Lucina arca delatari. Sic *Apollonius Rhodius, lib. 4.* Argonau
Græco. 25. dum de *Medæa* fuga agit ex *Colcho*, refert quod ea
 osculata suum thorum, & bifores vringue postes, & parietes
 contrectauit ac manibus prolixum euellens cimen thalamo
 monumentum matris reliquit virginittatis, flebilique lamentabatur
 voce. ¶ Verum ¶ & prædictum fuit per 17
 Prophetiam *Isaïæ* futuri: um in diebus *Messia*, vt rasio fieret.
 Sic enim *Isaïas c. 7.* ait, loquens de diebus natiuitatis *Emanuelis*
 & *Messia*, *In illa die radei Dominus nouacula conducta, vel acuta
 riu, qui sunt trans flumen Assyriorum caput, & pilos pedum, &
 barbam totam.* Detulit autem *Barbam* & capillos dominus
 noster *Iesus Christus*, quia nihil radendum fuit, vel amputandum
 penitus sancto: nobis autem, qui vocati ex gentilitate sumus, cum
 penitus infecti fuissetus, omnia superflua amputanda fuerunt,
 Deo seruituri, vt ait *Franciscus Venerus, lib. Problem. sacra
 scriptura, tom. 6. lib. 9. proble. 297.*

¶ Paganorum ¶ itaque & ista, sed in ecclesia Dei recepta alia 19
 ratione, retenta causa tonsionis, quæ olim potuit esse, vel ob
 indicanam mœstittiam & luctum, vel ob subiectionem profitentem
 dam, vel ob munditiem, ob renuntiationem temporalium &
 superfluum, & in contentum lauitiam. Ob mœstittiam autem,
 capillum qui tempore lætitiæ promissus & longus erat, decidit
 docet nos *Iob* *historia, ca. 1.* quæ narrat *Iobum* audita filiorum
 clade, totondisse capillum. Et ab *Hieremia* dictum est *cap. 7.*
Tonda capillum tuum & proice, sicut in directum planctum.
Dixit & Micheas cap. 1. Decalare & detondere super filios
 delictuorum tuorum, dilata caluitium tuum sicut aquila, quoniam
 captiui ducti sunt ex te. ¶ Scribant

20 ¶ Scribunt Plutarchus in vit. Alex. & Arrianus, de gest. Alex. idem quoque Elian. lib. 7. de var. histor. cap. 8. Alexandrum Magnum. mortuo Ephestione amico, propugnacula urbium diripiisse, equos & mulos tonderi iussisse, in signum castitatis & iustitiae. Scribit Suetonius, in Calig. c. 5. mortuo Germanico, patre Caesaris, regulos quosdam barbam posuisse, & vxorum capilla rasisse ad indicium maximo iunctis. Et D. Hieronymus in cap. 7. Hierem. & Gregorius Magnus lib. 2. Moral. & in Job. cap. 17. morem veterum fuisse notant, vt quisque speciem sui corporis capillos nutriendo seruare eosque tempore afflictionis absconderet. Et rursum, vt is qui tranquillitatis tempore eos rescinderet, in afflictione nutrirer. Ea de causa etiam, rei criminum submittebant capillum apud Romanos, vt scribit Plinius Iunior. lib. 7. epist. Surra suo. Et Neoptolemus filius Achillis, postquam vindicatum necem ex Alexandro necato a Philoctete vidit patris Achillis initium lugendi sumit, & vna cum Phoenice & Myrmidonum exercitu, crines sepulcro deposuit, pernoctauitque in eo loco teste Dichti Cretense, lib. 4. de bello Troiano. Idemque refert, lib. 5. de bello Troian. quod postquam Neoptolemus cremavit corpus Aiadis, & in vnam cineres condidit, & tumulum erexit, postque funus per tres dies publice susceptum, omnes reges comam apud tumulum eius deposuisse. In Chubda ciuitate, quae vicina est ciuitati Tangastin finibus Indiae praefectum mortuum coniuges eius, lege ita iubente, perpetuo lugent, neque vnquam a sepulcro discedunt, pullata veste induta, & capite nouacula raso, teste Nicephoro Calisto, lib. 18. Histor. eccles. cap. 30. In Deuteronomio c. 21. lex Dei de captiua posita: Si uideris mulierem inter captiuos pulcrā, & eam uolueris ducere in uxorem introduceas eam in domum tuam, quae uadat caesariem. & circumcidet ungues, & disponet uelut in qua capta est, sedensque in domo tua sibeit patrem & matrem suam uno mense. Et Hierodorus in 2. apud alios ritum esse ait, fatim in funere proximi capita deglabrare: Aegyptios autē in funeribus sinere capitis crines auferere, barbam tamen tondere.

21 ¶ Obtruncat & iure ciuili, vt separato matrimonio, quod pertinet ad thorum, ob causam fornicationis, adultera, quae non est reconciliata marito post biennium condatetur, & in monasterium poenitentiae agenda causa transferatur, auth. sed hodie, ad l. Inl. de adult. lib. 9. Cit. 9. §. si quando uero, vt nulli iudic. lic. habe. loc. seruat. in amb. coll. 9. iuu. 9. Iubet & Carolus Magnus in c. de causis adnumeratis, tit. de pace c. 10. fol. 69. dum agit de conspirationibus vt conspiratores quidem qui executi aliquid fuerint, occidantur: sed si adhuc nihil tentauerint, vt mutuo se flagellent, & capillos sibi vicissim detodeant. Et hoc uideretur translatum a lege Numae qua ita cautum. Pellex, id est, concubina, ad domum non tangito, sit tangat Iononi criminibus, agnum foeminam cedito, Gell. lib. 4. Noct. Attic. c. 7. Rebert Gregorius Turonensis lib. 2. Histor. Franco. c. 41. Clodouicum regem Francorum, indignatum contra Chararicum, quod in auxilium uocatus in pugna contra Siagrium, eminus stans neutram adiuuasset partem, expectans rei exitum, vt uictori se tatum iungeret, eundem Chararicum cum filio dolo comprehensos uinctos tondidisse, & Chararicum presbyterum, filium uero diaconum ordinari iussisse. Imperator Ludouicus, in legib. Longobardorum, lib. 1. leg. Longobard. tit. de damn. in via dato l. fin. etiam sic statuit, Volumus ut si qualibet persona in finibus regni nostri regnum in filia comminare ansa fuerit, del. genter inquiratur: & si seruus comprobatus fuerit hoc fecisse, dominus eius ad flagellandum, & caput tondendum tradat, aut pro eo quiequid damni fecerit, emendet, &c. Statuit Constantinus Porphyrogeneta Imperator Orientis, in iure Orientali, lib. 1. inl. in scripto, diataxis Porphyrogeneta, seu no ara secunda, πειρ τῶν ἐνοχίων γορδὸν ἴλλον, vt homicidae uoluntarii, quibus miseratōnis causa uita indulgetur, monasterii regula perpetuo coerceantur: lasciuia autem vel alio casu occidentes, non cogi. Quae etiam statuit nouella Emanuelis Comneni Caesaris, in praed. iure Orientali, in eius constitutione 8. πειρ γορδῶν ἴλλον. Erat in summa frequens antiquis Franciscis poena tōderi, Bea. Rhen. lib. 2. rer. German.

22 ¶ Solebant & antiqui Gallorum tondere aliquos, vt popularem & plebeium esse significarent. Vt mos potissimum antiquis nobilibus Francorum, comam nutrire. Quamobrem Childbertus uicens, quod Chrotogildis mater regum, quae Paulis morabatur, filios Clodomeri fratris sui diligeret, metuens ne illis regnum relinqueret, consilium inuit cum fratre Clothario, non fatuus esset, vt illi in scissa caesarie, vt reliqua plebis haberentur an

vero occiderentur, vt ait Gregorius Turonensis, lib. 3. histor. Franc. c. 17.

¶ Fuerunt & detonsi quibusdam capilli in symbolum seruitutis apud Longobardos, vt scribit Amilius in Carol. Magno, in Clodoueo. & Clotar. Pilum barbamque ponere sanctioris cuiusdam deditōnis & signum regiaeque maiestatis in signum est. Exstant leges Salicae, in lib. leg. Salicarum 28. tit. de homicidiis paruulorum §. 2. & 3. quibus sic statuitur, Qui puerum crinitum sine consilio, aut uoluntate parentum tonderit, malberg, schusara chrogmo, 2500. denarius qui faciunt solidos 62. & dimidium, culpabilis iudicetur. Et alia. Si uero puellam sine patris aut matris auctoritate tonderit, theolidia 1800. denarius, qui faciunt solidos 45. culpabilis iudicetur. Statuit Clodio rex Francorum, anno quo post mortem patris regnum adeptus est, vt Franci omnes comam & barbam nutrirer, vt inter noscerentur a Gallis, quos subactos tonderi iubebat, in signum seruitutis, vt auctor Trithemius, lib. 1. Breuia. histor. Franc. in rege 44. Seruis enim olim comam nutrire erat prohibitum, vt annuit Aristophanes in Anib. 880. ὄν, inquit, ἄβλυ ἐξέσ, id est, seruum cum sis, comam nutris. Et Sidonius Apollinaris, lib. 2. epist. 1. dum conqueritur de Soronati tyrannide in Aruernia Hecdicio in epistolis. Si nulla sint, inquit, (quantum rumor est) Anthemi principis opes, statuit te auctore nobilitas Francorum seu patriam diuinitere, seu capillos, id est, libertatem. Atque etiam in contumeliam rasam fuisse barbam, vel mediam partem legimus a Dauidis legatis, per Amonitas & Anonem regem illorum, 2 Reg. c. 10. Sic Aribertus 26. rex Longobardorum Rhotarum ducem Begonum, & Faedonem regem cum cepisset, eorum caput & barbam radens, Taurinis in exitum retrusit, vt ait Paulus Diaconus, lib. 6. de gest. Lang. cap. 6. ¶ Meminit & at Scholiastes Homeri Iliad. quod ἴθ' ἢν τοῖς Ἀργείοις ἦ τὸ ἀκροκώμην τῶν πρῶτον τὰς ἀβυάς, ἄνευ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς. Et Eustathius, ἴθ' ἢν τῶν ἀβυλῶν τὸς νέους μίγξει, ἀνευ ἐν τοῖς ἀδελφοῖς ἀντὶ τοῖς ἐργαζέσθαι ἀβυλῶν, id est, mos fuit antiquis comam ueneris nutrire uigine ad integrum aetate, postea tondere summius ipsam. ¶ Quae de re & plura Tartheus in 4. Odam Pythior. Pinda. antioph. 25. 4. qui & scribit hoc sic, in testimonium, quod faterentur ex aquis omnia orta & sua illis reddi. Scribit & Iulius Pollux, lib. 3. ca. 3. uirgines cum matrimonio inissent, comae primitias Deabus suis tulisse.

¶ Ea ratione & mos forsan obseruatus apud Longobardos, in adoptione filiorum incidendi capillum per patrem qui adoptaret. Quemadmodum Paulus Diaconus, lib. 6. Histor. Longobard. cap. 15. meminit Carolum Francorum regem misisse filium suum ad Luithprandum Longobardorum regem, vt iuxta morem capillum eius susciperet, qui eius caesariem incidens pater eius effectus est: multisque regis muneribus donatum genitori remisit. Scribit & Xiphilinus in Nerone ex Dione capillos rasos primum & barba Nerone, Ioni Capitolino in sphaeram: & eam, coniectos consecrassē. ¶ Alia fuit & causa rasonis, mundities, quam maxime colebant, qui purificati dici uolebant. Radebant ea ratione, vt monuimus, sacerdotēs Aegyptii, Herod. in 2. totum corpus. Quare mystice hanc tonsionem Sanctus Paulinus epist. 4. a Victore iussu Seueri fratris tonsus, interpretatur peccatorum ablutionē, quasi nouacula radente, fieret peremptio peccatorum: remedii & decoris nouaculam, Christum interpretatus, qui cor nostrum circumcidit, uiria radit, animae caput laeuigat, &c. quae adicit. ¶ Ex eodem & fonte natus mos detondendi capillos, qui profiterentur monasticam vitam: quo significant se omnia huius seculi, vt in sepe sua mente abieuisse, & eiurasse, vt implerent quod dicebat apostoli Domino. Ecce nos reliquimus omnia. Et alia praecipua Euangelica quae iubent nos omnino a seculi rebus animam subtrahere, omniaque Deo postponere. Quod uinam monachi, & reliqui Christiani tam accurate facto implerent, quantum symbolo contenti uiuunt. Mulieres tondentur quoque, quae diuortium ex consensu faciunt thori, dummodo antea in monasterio prius perseuerauerint in ea uolūtate per tres menses, ex decisione & nouella Emanuelis Comneni, Caesaris Orientis, haec constit. in iure Orient. l. bro & in constitutio, πειρ ἀμωδῶν ἑσῶν γυμνασῶν ἐν γυμνασίοις. Exstat & alia constitutio vel constitutio Ilaaci Angeli Imperatoris item Orientis, in praef. iuris, Orient. lib. 1. constit. 5. Ilaaci Angeli subnotat facta, die 20. Septembr. indict. 4. vt uxor eius, qui ad episcopalem dignitatem promotus est, tondeatur inter monachas in monasterio longe a marito: alioquin ea renuente tonderi pontificali folio & dignitate maritus priuetur. De tonsura monastica uidentus D. Ambrosius epi-

stola 36. Diuus Hieronymus ad Sabinam, Diuus Dionysius Areopagita. De ecclesiastica hierarchia, cap. 6. Augulini. de opere monacho. cap. 3. 1. Fuit & causa aliquibus monachis capita radendi, symbolum quod eiurarent & contemnerent lautitiam & ornatum, quorum gratia nutriebantur capilliante. & ita arbitratur Diuus Augustinus, *lib. de oper. monacho. & in retract.* Et proinde ii videbantur pene mortui mundo.

29 ¶ Idecirco pro præstanti remedio legimus in postremis libris historiae Francorum Gregorii Tuonenfis, eis morem fuisse qui metu principum sibi mortem instare putabant, capillos tondere, & in monasteria, vel inter clericos transire: tumque principes quiescebant ab ira. Sic Iulianus apostata etiam metu Cæsaris, *Cyrius Alexand. in prol. libr. contra Iulianum, & ssol. ad Theodosium*, cui infestus erat, comam totondit. Sic Constantinus Leonis filius, Romanum qui imperium sibi vsu pauerat ducta in vxorem matre, cum Stephano & Constantino alio ex eo filiis, tonfos in proximam insulam, vbi multitudo erat philosophantium monachorum, misit, vtraique Luthprandus Ticinensis, *lib. 5. de rebus per Europam gest.* ca. 9. & 10. Et cum Theodosius excandiuisset ira contra Antiochum præpositum, lætæ maiestatis reum, & præpositus honore priuatus fuisset, is in sacerdotum collegium cooptatus est, vt ait Suidas, *in ver. xareti. xi. c.* Post mortem Clotarij 3, regis Galliarum orta de regno contentione inter Childericum Austrasiæ regem, & Theodoricum fratrem eius natu minorem, ex factione Ebroini magistri equitum, victus Theodoricus regis insignibus depositus, ad cœnobium D. Dionysij ponere comam cogitur: Ebroinus in Burgundiam ad Luxoniensē cœnobium tendendus ablegatur. Vtrique tamen mortuo Childerico in dignitatem restitutus pristinam. *Paulus Amylius in 1. Fuit alius Childericus 3. eius nominis rex, quem Papa Zacharias subrogato Pipino filio Caroli Martelli, in monasterium detruendi iussit a throno deiectum, Idem in 2. Annon. libr. 4. de gest. Franco. ca. 61.*

30 ¶ Apud Moscouitas seu Ruthenos etiam solent sacerdotes baptizantes, infanti capillos abscindere, eosque cera quam intricare, & in templo loco certo reponere. vt ait Sigismundus Liber Baro, *lib. comment. rer. Moscouita. in baptis cor.* ¶ Itaq; his omnibus perperis, proprie & in proprie dicemus primam tonsuram ordinem, diuersis respectibus: proprie inquam, ordinem, prout distinguit eo signo a prophanis clericos. ¶ Nam ¶ alia vita debet esse clericorum, nempe sanctior, ca. 2. de vit. & honest. cler. ca. clericis, ca. quicumque 23. quest. vit. magis composita, sine coma sine barba ex concilio Carthaginensi. ca. clericus 5. & ca. clericis & c. 4. de vit. & honest. cler. libr. 3. Decret. tit. 1. cap. si quis, 23. distinct.

33 ¶ Sunt autem ¶ simpliciter clericici tamen, respectu ecclesiasticorum ministeriorum, sacrorumque ordinum sine gradu. Quod mihi or non considerasse iuris pontificij interpretes, cum illud expresse dicatur in concilio Tributensi, ca. clericus, si tonsura, cap. 6. de vit. & honest. cler. Inde que fieri possunt clerici coniugati: quia possunt ducere vxorem minoribus initiati ordinibus, vsque ad subdiaconatum, eo excluso, ca. si quis eorum 32. distinct. c. clericus, dist. 11. de vita. c. 1. 2. 5. de cler. coniug. libr. 1. Decret. tit. 3. nisi aliud votum prohibeat ca. proclinis, & can. eos, 20. quest. 4. Gaudentque priuilegio clericali, si velint tonsuram deferre, ca. sed quid vero 31. distinct. & togam talarem, ex concilio Martini Papæ, cap. penul. 23. distinct. c. 1. §. fin. de cler. coniug. in 6. vide, cap. clericici officia, de vit. & honest. cler. At tonsuram non cogentur deferre coniugati, si non deferant tamen, huic intelliguntur priuilegio clericali tacite renuntiare, iteum si militent, ca. Ioannes c. 7. & c. fin. de cler. coniugat. apud Gregorium Guid. Pap. decis. 138. Alexand. consi. 8. colum. penult. & fin. in 1. volum. Amittit etiam priuilegium qui bigamus fiet, hoc est, vel si viduam ducat, vel dux vxores habuerit, c. quisquis & 4. dist. tales enim non possunt gradus ecclesiasticos consequi, de c. 1. de biga. non ordin. lib. 1. Decretal. tit. 21.

34 ¶ Porro ¶ priuilegia clericorum eximia sunt. Primum, vt in causis criminalibus & civilibus non nisi coram iudice ecclesiastico conueniri possint, ca. 1. & seq. 11. q. 1. ca. at si clerici, de iudic. ap. Greg. c. 2. & c. si diligenter, de fo. comp. c. si iudex laicus, de senten. excom. in 6. §. 1. vi cleric. ap. prop. episc. in nouell. melius in constitutione Frederic. statuimus, qua corrigi auit clericus, & l. omnes. titu. de episcop. & cler. fas enim non est, vt diuini muneris ministri potestatem templorum subdantur arbitrio, vt ait Theodosius Cæsaris, l. de episcop. & cleric. libr. 16. C. Theod. tit. 1. Ratione cuius pri-

uilegij plures prætextu initiati verticis, admissio: um impunitatem olim, dum vigit ecclesiastica dignitas, consecuti sunt, eo quod ecclesia mortis temporalis non soleat proferre sententiam, & vt dicitur, non nouerit sanguinem, vel vitimum supplicium, prohibente concilio Toletano, c. clericis, ca. 5. & ca. sententiam, cap. 9. ne cler. vel mona. & ca. lib. 3. Decret. tit. 50. c. in archiepiscopatu, de raptor. ca. illud facit 24. quest. 3. Excepit tamen Clemens Tertius, de vit. & hon. cleric. libr. 3. Clem. tit. 1. in concilio Viennensi ab hoc priuilegio, clericos laniones vel caupones, nec abstinentes ab hoc officio post trinitam monitionem dicecesani. Sicut & alij casus sunt, quibus præscriptio vel exceptio clericatus quis non vitur, quo minus a iudicibus secularibus & regijs iudicetur, de quibus suo loco, Deo fauente, dum de iudicij agemus, tractabimus. Interim autem de iisdem poterit studiosus, si egeat, consulere Bartholomæum Chalfaneum, qui eodem in vnum coniecit, ad consuetud. Bur. tit. 1. des iustices §. 5. ad verbum, per dra lause, vtr. prima regula eum seq. ¶ Aliud ¶ singulare priuilegium clericorum simplicium, vt si quis sanguine lentas iniecerit illis manus, ipso iure sit anathemate excommunicatus: vnde non possit ab alio, quam a summo pontifice (excepta mortis necessitate, in qua proprio episcopo facultas illa conceditur) absolui, c. si quis suadente diabolo 17. q. 4. ¶ Adduntur ¶ istis ab interdictis alia priuilegia, quæ tamen potius alterius gradus, quam primæ tonsuræ clericis conueniunt. Vt illud, quod olim oblectu uabatur, vt si quis in clericum manus violentas intulisset, cessum, id est, cessatio vel interdictio diuinorum officiorum ab episcopo vel eius officiali ei loco, in quo reus erat, donec vltio & satisfactio clerico fieret. De quo meminit arestum curia Tholosana latum anno 1316. die 11. Septembris in causa rectoris ecclesiasticæ de bello Martefio apud Ioannem Gallum, in quest. in arrest. parlans. in 5. part. styli parlans. quest. 393. & vltim. in d. spousus, per vltim. Molin. Et hac cessatio vel cessatione ne fiat leuiter cauet Innocentius in c. irrefragabili, ca. 13. §. ceterum, de offic. ord. n. lib. 1. Decret. tit. 31. Adieciatur & ad execrationem criminis illati in clericum ex consuetudine quarundam ciuitatum, vt cum hac cessatione vel suspensione diuini officij crux beate Mariæ & aliorum sancto. um imagines in terrâ delicerentur & per viticas & spinas traherentur: qui abusus postmodum prohibitus & punitus est per Gregorium 9. in concilio generali Lugdun. in c. si canonici, cap. 2. de offic. ord. n. lib. 1. tit. 16.

¶ Dicendum ¶ itaque supersit nobis de septem ecclesiasticis ordinibus, omisso clericatu simplici, & pariter episcopatu, de quo superiori libro dictum est: nam que inter ordines ecclesiasticos, qui sacerdotio concluduntur, illum contineri voluit Theologi. Est episcopalem dignitatem ordinem dixerint sum. pontif. can. fin. de presby. non b. tit. 1. vlt. vlt. vlt. ca. ordinationis, 75. dist. quia supremam hierarchiam faciunt in ecclesia militanti, alio tamen respectu: proprie enim ordinati non dicuntur, sed consecrati, vt abbates benedicti, & clerici ordinati, vt notat Felinus, qui hanc questionem dilexit. Fel. in ca. sicut pro curia, per illum text. num. 1. de Symon. & per c. 2. in eum, in fine, de sacra. rit. 10. Vtrius tamen & D. Cyprianus ordinationis nomine dum scribit Cornelio, lib. 2. epist. epist. 30. Literis nuper ab vtraque parte scriptis, tuas literas legimus, & episcopatus tui ordinationem singulorum auctoribus in ista manu. ¶ Clericis ¶ omnibus leges impostæ communes recte viuendi sunt, a quibus ex necessitate peregrinationis dispensantur aliquo modo, & pleraque illis permittuntur: tunc, quæ alioquin prohibentur: possunt enim tunc tabernas in g. edi fe cauponas, ca. clericis 44. dist. habitum mutare, c. episcopi 21. q. 4. ab excommunicatis cibos capere, ca. quoniam 11. q. 1. comam relaxare, c. si quis ex clericis, de vit. & hon. cleric. sacramenta etiam tempore interdicti capere, c. quod in re, de penit. & remis. Vetatur illis inter esse conuiuiis nuptiarum, ioculationibus, cantilenis, choreis c. presbyteri 34. dist. c. non oportet, in 2. de penit. dist. 5. Iubet etiam Iudorus in vita clericorum, vt se a mundi voluptatibus ablineat, conuiuiis publicis fugiant, p. iuata sobria & pudica habeant ab vsuris, ambitione donorum, odio, obtruncatione, inuidia caueant, & alia id genus fugiant, quæ referuntur in c. hisigitur 23. dist. Valentianus etiam quosdam sancit regulis in legibus Nouellarum titul. 12. de episcopali iudicio, qua n. illa, Nullus originarius, inquit, inquisimus, seruus, vel colonus ad clericale munus accedat, nec monachus vel monasterij aggregetur, non corporatus, non curialis, non aurarius. Clerici nihil prorsus negotiationis exerceant, si velint negotiari, serant se iudicibus, subditos, clericis priuilegio non maniri, vide Pap. tit. 1. Raph. arrest. tit. 5. arrest. 9. & 10. Et Maio-

Et Maiorant A. lib. legum Nouellarum, titul. 2. de Episcopali iudicio, aliam addit: vt nullus inuitus clericus fiat vel consecratur, alioquin pœnam imponit archidiacono hoc facienti, & suæ libertati reddit ordinatum. Sint temperantes in vestium vitæque viti, ca. parimoniam, & cap. fin. 42. distinct. de vesti. plen. prohib. in ca. omnis, & sequen. 21. q. 4. Et quæ in episcopo exigit diuus Paulus, 1. ad Timor. 3. quoad fieri poterit, imitentur: conuiuia & comestationes fugiant, rota 4. 4. dist. apud Gratia.

De Ordinibus Hierarchiæ ecclesiasticæ in genere. Cap. 2.

- 1 Clericorum appellatio, & diuisio.
- 2 Ordinis definitio.
- 3 In ordinibus que consideranda.
- 4 Ordines ecclesiastici quot.
- 5 Ordinum diuisio in minores & non sacros, & maiores seu sacros.

Colligimus ꝑ ex superioribus in summa clericorum appellationem generalem esse, pertinentem ad eos qui capillo tantum initiati sunt. quæ & coniugati clerici, Rabrica, de cler. coninga. lib. 3. decre. titul. 3. & non coniugati dici possunt: & ad eos qui aliis ordinibus sacris adscripti sunt, c. literas. ca. 14. de fil. presbyr. c. cum tibi 9. de verb. signific. Et perinde clericorum alii regulares, qui & viri religionis dicti in c. licet 12. de offic. & pot. ind. ord. & alibi, de horum speciebus & reg. diximus, lib. super. ca. 14. 15. 16. 17. Tractatur & in rubr. de regular. & in auth. ingressi. de sac. ecclie. C. alii non regulares, qui & seculares dicuntur, ca. inter quatuor, c. de relig. dom. ¶ Ordinis ꝑ sacramentum, c. fin. de presbyr. non baptizato, & in concil. Tridentin. sess. 7. a Theologis definitur, in 4. sensen. distinct. 24. vt sit signum seu signaculum quoddam, per quod spiritualis potestas traditur ordinato. ¶ In hac ꝑ ordinatione, gradus primum ordinis inspicendus: dehinc ipsa ordinatio, in qua personæ ordinatorum & ordinantium: postremo, & modus ordinandi penduntur.

¶ Erunt autem ꝑ ex communi consensu septem species vel gradus ordinis ecclesiastici: nam & qui plures numerant, & istos adiciunt. Nemp̄ ostiariorum, lectorum, exorcistarum, acolytorum, subdiaconorum, diaconorum, & presbyterorum. ¶ Qui omnes quidem ordines, ꝑ vere facti sunt, ad maiorem tamen aliquorum sanctitatem, quatuor primi, & minores, & non sacri dicti, & facilius cõcessi diebus dominicis ab episcopo proprio. Alii vero tres posteriores, sacri & maiores dicuntur: qui non nisi sabbato de Passione, & Pêtecostes, & quatuor anni solemnibus temporibus conferuntur, c. 1. & 3. de temp. ordin. Hos omnes ordines nominat, & alios D. Ignatius epistola ad Antiocheneses, ibi, Saluto sanctum presbyterum vestrum, saluto sanctos diaconos, saluto subdiaconos, lectores, cantores, ostiarios, laborantes, exorcistas, atque confessores. Vt non dubium sit ex tempore apostolorum, in quo vixit D. Ignatius omnes hos ordines fuisse. Et de his etiam Epiphanius contra hæres. lib. 3. tom. 2. circa finem,

De Ostiariu, & Ostiariis.

Cap. 3.

- 1 Ostiarii habent ordinem ecclesiasticum nunc, & apud Hebræos.
- 2 Ostiarii officium quod.
- 3 Symbolum ordinis ostiarii clauis.
- 4 Ecclesiam ingredi prohibebantur excommunicati, infideles, profani penitentes publice heretici eod.
- 5 Mulieres ad altare non accedant, eod.
- 6 Ostiarii fuerunt in templis ethnicorum, & quale eorum munus.

¶ Sacris profani etiam apud ethnicos arcebantur. ¶ A sacris arcebantur quibusdam mulieres in nuptia serui latrones, lent genio, reuiscentes, & alii.

¶ Verum ꝑ in ministerio ecclesiastico, ostiarii, vel ianitores Hebræis, שַׂרְשָׁרִים, qui in vestibulis & portis tabernaculi potissimum ad id electi choritæ, descripti deinceps in ciuitatibus propriis per Dauid & Samuelem, vt seruiunt per vices, 1. Paralipo. c. 9. & 26. & 2. Paralip. c. 14. Et hos ex sacro ordine esse oportere docet sententia Dauidis, dum scribitur in libris Prætermissorum, 1. Paralip. cap. 23. d. Iuxta præcepta quoque Dauidis nouissimas, supputabitur numerus filiorum Leui a viginti annis & supra, & erunt sub manu filiorum Aaron in cultum domus Domini in vestibulis, in excubiis, & in loco purificationis, & in sanctuario, sicuti & in arca. ca.

1. Paralip. cap. 15. ¶ Ostiarii ꝑ officium est. c. perleitis 25. distinct. ca. 2. in fin. 21. distinct. clauis interiores & exteriores custodire, ianuas claudere & aperire, fideles admittere, infideles & excommunicatos ingredi prohibere. Symbolum eius ordinis concessi, clauis ecclesiæ traditæ ab episcopo, c. ostiarius 23. dist. ¶ Sic ꝑ Mufæus apud Iustinum Martyrem, S̄v̄eḡs d̄ī ep̄īsc̄opī b̄eb̄h̄ōis, id est, ianuas autem oportuit, vel obsicite, profanis. Sunt & publicam agentes penitentiam ex disciplina ecclesiastica per totam quadragesimam ab ecclesia pellendi per ministros hos c. in capis. 50. distinct. Prohibet & concilium Laodicenum, cano. 44. nō oportere mulieres ingredi ad altare. Et in canon. 6. non concedendum hæreticis ingressum domus Dei, in hæresi permanentibus. Et cano. 43. non oportere ostiarios vel breui tempore ab ostiis abesse & orationi vacare. ¶ Et ꝑ apud ethnicos illud ipsum ministerium obseruatum ianitorum, cum profanis non liceret faceris quibusdam interesse. ¶ Ideo ꝑ & apud Græcos ad sacrificium sacerdos accessurus antea quærebat, τίς τῶ δέ, quis hic? Respondabant autem qui sacris intererant, πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ, id est, multi & boni, Gregor. Gyrat. 17. Synag. histori. Deo. Et dum vaticinari volebant vates illi idolorum, & sentiebant τῶν ἰερῶν θεῶν μὴ εἶναι, id est, aduenire afflatum diuinationum, clamabat minister quod scribit Callimachus hymno 2. qui est in Apollinem. Cirenæus, ἕκαστος ἕκαστος ἀλιτῆρς, exeat, exeat qui est impius. Quod Virgilius vsurpauit 6. Æneid.

Procul o procul este profani, Conclamant vates.

¶ Atque ꝑ Plutarchus scribit, de supersti. ἐστὶ δὲ λαὸς ἐπιεικὴς ἑσπερῶν, ἐστὶ δὲ λαὸς ἀβέλγητος πολλαὶ τῶν ἰερῶν, id est, sit ara detestabilis perferuum, nec sum communis eanda ea que sacrorum sunt latronibus. Et a quibusdam sacris mulieres innuptas, aut seruitio presios, vel are coemptas abesse oportebat: ideo in sacrorum apparatu licitor clamare solebat, ἡστία νύκτωρ, mulier virgo exesto. Et in Charonea, sacerdos lorum tenens pro foribus ædium sacrarum Matutæ, id est, Leucothææ clamabat, seruum non ingredi, non ætholum, non ætholum. Apud Magos ab aris submouebantur lentiginosi, qui elati reuixerant, quibus viuentibus exsequiæ factæ fuissent, velut profani. Apud Germanos, qui scutum amississent in acie, sacris interesse non licebat. Apud Ægyptios subulcis omnibus templa interdita. Hebræis factis ante quadragesimum diem impetrigine deformibus. Apud Scythas, qui hostem nullum interfecissent in acie, libare non licebat.

De Lectoriatu, & Lectore. Cap. 4.

- 1 Lector dictus Papa.
- 2 Lectoratus secundus gradus ordinis. Lector, cantor, psalter idem eodem.
- 3 Lectiones ex sacra scriptura Hebræis.
- 4 Lector in orationibus magna auctoritatis ethnicorum. Iube dominus benedicere, quid signat in ecclesia eod.
- 5 Lectoratus in ecclesia primitiua.
- 6 Lectoratus ordo dari potest viris, & mulieribus.
- 7 Lectoris officium.
- 8 Psalmista in quo differat a lectore, & conueniat.
- 9 Lector a quo ordinatur, & qua formula.
- 10 Psalmistatus a quo conferatur, eod.
- 11 Lectio Evangelii lectoribus simplicibus permessa non est.

¶ Isaacus ꝑ Comnenus Orientis imperator, Papam vocari tunc ꝑ etiam lectorem insinuat in constitutionibus suis, dum sanxit, in consuet. imperial. sur orientalis, cõstitut. Isaac, πῶς τῶ κανονικῶ. Μὴ δὲ ἐπι τῶ χειροτονία καμῶναι πλὴν τὸν χειροτονῶντα τῶν ἐπισκοπων, ἀλλ' ἢ μόνον τῶ ἐπι χειρονοματῶ, &c. ἐν μὲν δὲ ποιῆ τῶν λιτῶν πᾶσι παρ' ἡτοὶ ἀναγινῶν τετα γέ δὲ χειροτονῶντων διὰ κλον, & ἐπὶ τῶ τετα, δὲ πλῆν ἐπὶ τῶ ἰερέα, ἡτοὶ πρὸ βῦταρον, nihil in ordinatione episcopus qui ordnat amplius accipiat, quam septens aureos nummos: unum videlicet quando sacri simplicem Papam, siue lectorem: tres quando ordinat diaconum: alteros tres quando sacerdotē, seu presbyterum perficit. ¶ Secundus ꝑ gradus hic ordo lectorum est, qui cantores vel ψαλτῆρας dicebantur ante aduentū Christi in templo Dei, vel psalteres, canentes domino in organis & hymnis, & psalmis. 1. Paralip. cap. 23.

¶ Erat ꝑ & receptus mos in synagogis Hebræorum, singulis sabbathis per annum quædam lege: e ex lege Mosaica, & aliam lectionem ex prophetis: sicuti in ecclesia Dei ex Evangelio, & antiquo Testamento, vel ex aliis sacris libris singulis diebus fit, potissimum in sacre liturgiæ consecratione. Lectionē quidem